

Šopek poljskih cvetlic iz Gribelj v Beli Krajini.

† Katarina Zupanič — Griblje ob Kolpi.

Narodno blago, ki ga tu objavljamo, je zbrala in zapisala pokojna Katarina Zupanič iz Gribelj v letih 1894.—1895. po nagovoru svojega sina, ki je bil takrat gimnazijec v Novem mestu (1889 do 1897). Pobudo za zbiranje narodnih pesmi, pripovedk, pregovorov, vraž kakor tudi starih oblek in orodja so dajali dijakom njihovi učitelji, profesorji novomeške gimnazije posebno Josip Šurm (pozneje osebni in politični prijatelj dunajskega župana dr. Luegerja), pater Lacko Hrovat, Rajko Perušek in Ivan Vrhovec. Nagovarjali so dijake tudi za zbiranje nenavadnih besed in topografskih imen. Prirodno, da so mladi dijaki doma na vasi prvo vprašali starše in sorodnike, če bi kaj znali povedati. Tako se je tudi Katarina Zupanič odzvala želji svojega sina in je narekovala ali zapisala, kar je znala. Po njeni smrti (1921) se je našel v zapuščini zvezek, v katerem so bile zapisane narodne pesmi, pregovori, izreki in nekaj jezikovnega blaga, ki so tu priobčene. Verjetno je bilo več narodnega blaga, ker se zvezku pozna, da je iz njega iztrgan precejšen del.

Griblje, velika vas ob Kolpi, ki šteje 110 domov, ležijo na ozemlju belokranjskih Poljcev, in sicer na južni strani tako, da se dotikajo ozemlja Privršcev v adlešički župniji. Poljci — mora se jih razlikovati od belokranjskih Poljancev — stanujejo med Tribučami in Fučkovci na eni ter Metliko na drugi strani, na levem bregu Kolpe, na najlepšem in najplodnejšem delu Bele Krajinske. V politično-upravnem oziru spada ozemlje Poljcev v občino Gradac, ki je danes (1936) teritorialno identična z župnijo Sv. Martina v Podzemlju. Dodati bi bilo treba samo še Križevsko vas pri Metliki in belokranjsko »Poljsko« bi bilo kompletno.

Poljci so po zanimanju pravi kmetje, privezani na brazdo, ki le v sili napuščajo svoj dom. Njihove njive so ravne brez

Katarina Zupanič (1855 — 1921)

kamna in lakote ni tam niti v sušnem niti v deževnem letu. Zraven tega imajo v gorica h svoje vinograde: Krasinčani in Otočani v Drašičih nad Metliko, Gribeljci pa na Plešivici (366 m), v adlešički župniji. Ti ljudje imajo vsega dosti, samo težko prodajo svoje pridelke, ker sta Ljubljana in Zagreb predaleč, doma pa ni pravega konsumenta. Poljci, posebno Krasinčani, so ponosni in delavni ljudje, ali manj vedrega duha in manj okretni nego n. pr. Privršci ali Poljanci, ki so kaj radi hodili kot »nemškarji« na »Pajarsko« (Bavarsko). Poljci imajo tudi svoje posebno narčeje, ki ne nosi toliko srbohrvatskih oznak kakor privrško a

zopet ne toliko slovenskih kakor šokarsko ali osrednje belokranjsko med Črnomljem in Draščami. Naglas besed in ritem govora je hrvatski, ali nimajo *a* za staroslovenski polglasnik *ъ* kakor Privršci, ampak je ta ostal. Gribeljci in Krasinčani ne pravijo n. pr. volak ali volek, ampak volək, ne pravijo niti b i l niti b i w ampak: byl. Sicer se pa pri mlajši generaciji dobro pozna vpliv slovenske šole, cerkve in slovenskega uradovanja, ker že veliko ljudstva ume govoriti književno slovenščino.

Vedeti je treba, da je v času turških vojn in napadov (XV. in XVI. stoletje) Belokrajna silno trpela, največ med vsemi deli ozemlja med Bihačem in Ljubljano, ker so Turki prehajali preko Bele Krajine, če so hoteli vpasti na Dolenjsko ali v kočevsko stran, ali so se pa vračali, dospevši do Gorjancev. Na kraju je ostalo belokranjsko polje skoraj prazno, brez prebivalcev, kar nam spričujejo tudi listine za leto 1524., ko se n. pr. piše za Griblje, da ni ostal niti eden plug po turškem napadu istega leta. Graščaki, ki so rabili podložnikov in delavcev, so vabili begunce iz Bosne in Hrvaške, da se naselijo na opustošenih poljih, ali Srbi, ki so bili pastirji in vojaki in nikdar graščinski podložniki so šli rajši v hribe na Gorjance, kjer se je ustanovila organizirana vojaška granica za zaščito Kranjskega. Pač pa so zasedli prazno zemljo hrvaški begunci, kmetje iz Like in iz porečja Dobre in Mrežnice, ki so bili že prej graščinski podložniki ali izjemoma slobodnjaki in vajeni poljedelstva. Tako povedo n. pr. stari »prišverki« (domača imena) hiš in rodbin v Gribljah in Krasincu, odkod so prišle: Šimec (vulgo Judbinjak) iz Udbine; Pezdirec (vulgo Loparec) iz Lopara v Primorju, Starešinič (vulgo Švarščan) iz Švarče pri Karlovcu; bratstvo Brinci iz Brinja v Liki, Krbavci iz Cerkvišč so prišli iz Krbave, Mušiči iz Podzemlja (vulgo Gomirec) iz Gomirja itd. Nasproti Gribljam leži na desnem (hrvatskem) bregu Kolpe vasica Mala Paka (vulgo Srbélji) in v njem rodbina Srbelj, kar znači, da so jo ustanovili Srbliji, ki so prišli od daleč. To znači, da se je v mali Beli Krajini v miniaturi naselil zapadni Balkan z vsemi etnološkimi posebnostmi. — Valvazor piše o Belokranjcih kot o Hrvatih, slaveč njihovo hrabrost, ker so se kot lahka konjica v bitkah večkrat odlikovali.

Redakcija objavlja narodno blago, zbrano od Katarinke Zupanič in deloma od njenega moža tako kakor je zapisano v zvezku,

samo je v nekaterih krajih postavila polglasnik *a* mesto *e*, kjer je bilo to evidentno, in je pri nenavadnih besedah zapisala v pojasnitev tudi tuje, nemške ali latinske besede.

Pri čitanju belokranjskih pesmi se zapažajo precejšnje razlike tako, da jih lahko razdelimo v tri skupine. V prvo skupino bi spadale najstarejše in pristne pesmi, ki so jih Belokranjci prinesli

Kolpa pod Gribljami

(Risba I. Vavpotiča)

s seboj z ozemlja med Uno in Kolpo, ki pa so danes večinoma razdejene in razkrojene z ozirom na vsebino, jezik, naglas in izraz. Treba je pripomniti, da se variante starih pesmi belokranjskih Poljcev nahajajo v okolici Karlovca in med Hrvati na zapadnem Ogrskem, kamor so se izselili v dobi od XVI. do XVII. stoletja isto z ozemlja med Uno in Jadranom.* V drugi skupini so slovenske pesmi, največ pivske in nabožne, ki so jih prinesli čez Gorjance zlasti organisti, učitelji, duhovniki in uradniki. Tretjo, najmanjšo skupino tvorijo srbske pesmi, ki se

* Prim. n. pr. knjigo: »*Jačke ili narodne pesme prostoga puka hrvatskoga po župah šoprunjskoj, mošonjskoj i železnoj na Ugrih*. Skupio Fran Kurelac. Zagreb 1871. — Cf. str. 11, Nr. 62 (»Divojčica potok gazi«); str. 49, Nr. 221; str. 117, Nr. 411; str. 119, Nr. 416; str. 295, Nr. 655, 656; str. 299, Nr. 674; str. 309, Nr. 1; str. 311, Nr. 8 (»Mali je vrtak ograjen, pun mi je rožic nasajen«); str. 312, Nr. 9 (»Jezuš je sadil vinograd«); str. 313, Nr. 12 (»Zarki oganj gori na 'noj črnoj gori«).

pojejo največ v molu in ki so se razširile iz Žumberka, Marindola in Bojanc. To so posebno božičnice in novoletne kolednice. Treba je pripomniti, da slovenska pesem in melodija ruši in izpodriva z elementarno silo staro hrvatsko zapuščino ter tudi srbske pridobitve, kar se opaža zelo po svetovni vojni.

Na kraju uvoda naj bosta v kratkih potezah prikazani življenji obeh zbirateljev narodnega blaga, Katarine in Mikota Zupaniča.

Katarina Zupanič se je rodila v tistih časih, ko je Bela Krajina še živela po starih običajih, ko so še ženice in moški nosili belo obleko, ko so govorili patriarhalno — tako rekoč v pregovorih, ko je znal malokdo pisati (zaznamovali so račune na rovaših), ko so svatbe trajale po ves teden, ko so poljsko orodje in druge potrebščine v glavnem izdelovali doma in zelo malo kupovali na sejmi, ko so bili še vsi enako oblečeni, revni in bogati. Takrat si gribeljski gospodarji niso izposojali med seboj denarja na dolžna pisma in pred pričami, ampak tajno, med štirimi očmi. Zaupali so moški besedi in obrazu. V onem času, leta 1855. — bila je Krimska vojna — se je narodila gospodarju Juretu Pezdircu* (po domače »Grizinu«) iz Gribelj, h. št. 42, hčerka, ki so jo v župni cerkvi v Podzemlju krstili za Katarino. Dan rojstva je tedanji župnik, Jožef Grahek, pozabil zapisati, vendar je verjetno, da se je mala »Rina« narodila v jeseni, nekje okoli godu sv. Katarine — svetnice mučenice. Po materini strani je bila v rodu s Starešiniči - Krajači s Krasinca, po očetovi pa z Jakleviči - Makaruni iz Prilozja. Ta hiša je dala šolanega človeka, župnika v nekdanj sekovskem delu južne Štajerske, Ivana Jakleviča (1778 do 1864), ki je umrl kot zlatomašnik v Selnici na Dravi blizu Maribora. Dekletce je začelo hoditi v šolo (2. XI. 1864) šele z devetimi leti v eno uro hoda oddaljeni Podzemelj, kjer je bila dve leti po njenem rojstvu (1857) ustanovljena ljudska šola. V prvem in drugem razredu jo je poučeval učitelj Ivan Barle, a v tretjem letu učitelj Luka Kožuh. Verouk sta ji razlagala župnik Daniel Trček (Tershek) in kaplan Rajmund Kalan. Z dvanajstimi leti je Griznova Rina končala šolo (1867) in je morala pomagati doma pri kmetovanju. Najprej je gonila ovce na pašo, posebno v breg Kolpe, a pozneje goveda v brezje, v šutinko okolu Goranje lokve.

* Ime Pezdirec izgovarjajo Belokranjci *Pozdêrac*, bližnji Hrvati kot *Pozderac*, kar spominja na muslimanske stare Pozderce v porečju Une, v Bihaču.

Kot šestnajstletno dekle je začela delati po polju z motiko in srpom. Le včasih je bilo vsakdanje delo in monotono življenje prekinjeno s pohodom k maši in v vinograd na Plešivici, kjer imajo Gribeljci svoje zidanice. Pri kopanju in prašenju spomladi in na jesen ob trgatvi se je pelo in vriskalo, da je gora zvonila in

Griblje: Cerkev sv. Vida

(Akvarel M. Gasparija)

odmevala. Na vinorodni holm Priložnik, ki je do leta 1904. pripadal grajščini Pobrežju barona Apfaltrerna, so zahajali gribeljski fantje in dekleta na delo, da si zaslužijo svojo dnevno »cvancigo« (33 krajcarjev), pa da se zvečer vrnejo med petjem v domačo vas. Ena prvih dolžnosti mladih deklet pri hiši je bila, trikrat na dan prinesiti sveže vode iz Kolpe, kar so dekleta enake starosti najraje storile v družbi. Takrat so se mlade duše napajale od pokrajinskih lepot, ki so jih ob sončnem zahodu slikali blago položni bregovi Kolpe s kranjske in hrvatske strani, kjer kristalno čista reka prijetno šumlja po pesku, a vrbe in topoli se sklanjajo nad vodo kot da bi žalovali nad bežnostjo časa in reke valov.

Grizinova Katarinka je ravno dopolnila 20 let, ko je po Novem letu 1876 zaprosil za njeno roko premožen posestnik in trgovec, Miko Zupanič, in se z njo zaročil. Za doto ji je oče

zapisal 250 goldinarjev (tedanja cena za par velikih volov), »pir« (ženitovanje) in »škrinjo« (posteljo, platnene obleke in bale platna). Ni dolgo nosila zaročne »parte«, ker so ji že 9. februarja pokrili glavo z »napletom« iz rdečih svilenih trakov in jo odpeljali po debelem snegu ob zvokih koračnic (bas in dve violini) v Podzemelj na poroko, ki jo je opravil župnik nem. vit. r., Franc Dovgan. Iz tega zakona se je rodilo 8 otrok: sedem sinov in ena hči, od katerih je danes še sedem živih. Pet jih je ostalo na kmetih, trije pa so poslani v gimnazijo v Novo mesto. Najstarejši sin Niko je postal doktor filozofije, član »Jugoslovanskega Odbora v Londonu« in minister »Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev« v Pašičevem kabinetu (1922—1923). Sin Mate je umrl za domovino dne 25. marca 1917 kot dobrovoljec srbske vojske, dočim je sin Mihalj postal carinski činovnik. — Življenje gospodinje Katarine je bilo posvečeno vzgoji otrok, hiši, kuhinji in »gredam« (vrt za zelenjavo). Četudi je bilo delo za eno osebo skoro nepremagljivo, vendar ga je požrtvovalna žena opravljala sama. Spada pač k navadi in dobremu imenu belokranjske gospodarice, da dela kot črv in se muči, ne da bi mislila na odmor in počitek, ki ga zahteva fiziološki zakon od živega bitja. Zato belokranjske žene že po drugem letu zakonskega življenja ocvetejo radi pretiranega dela, ki nikakor ne odgovarja higienskemu življenju. Uboge Belokranjice pač same sebe zaslužnijo iz navade, po lastni volji. Gospodinja Katarina se ni najbolj razumela s svojim možem, ker sta bila preveč različna po nazorih življenja in po temperamentu. Žena bi bila rada živela po starih patrijarhalnih običajih kakor druge sosede, a njen soprog je bil individualist brez sentimentalnosti, ki se ni brigal ni za kmečki koledar pri obdelovanju polja, ni za navade ob raznih godovih in praznikih, ampak si je usmeril gospodarstvo in življenje po svoje, ne oziraje se na okolico. Katarina je imela mehko srce za vsakogar, najbolj seveda za svoje otroke, za katere bi dala vse, tudi življenje. Revež ali nesrečnež ni nikdar odšel od Zupaničeve hiše prazen ali nepotolažen, če se je obrnil na gospodinjo, dočim je bil gospodar varčen ter strog z berači in klateži. Leta 1911. je postala vdova in je živela do smrti zasebno s svojo hčerko Maro. Najtežje ji je bilo za časa svetovne vojne (1914—1918), ko je odšlo vseh sedem sinov v vojsko in je ostala sama doma. Štiri leta je živela v neprestanem strahu za sedem mladih življenj, od katerih je bilo eno dano na

oltar bojnega boga — sin Mate se ni vrnil — dočim je sin Anton prišel domov brez noge. Namesto, da bi jo bil kdo tolažil in ji dajal poguma, so hišo gospodinje Katarine avstrijski žbiri in feldžandarji neprestano nadzirali in jo trpinčili z vprašanji, kje se nahajata oba sinova Niko in Matija. Grozili so ji z zaporom, če tega ne pove. Neštetokrat so ji prevrnili vse prostore in pretaknili pohištvo, ne bi li našli kakšne veleizdajalske stvari. Čudno je, da se ni nobena od rodoljubnih dam iz Ljubljane spomnila gribeljske mučenice in ji prožila tolažbe. Saj je bilo znano in po časopisih je bilo razširjeno, da je bil njen sin, ki je bil član Jugoslovanskega odbora v Londonu, od avstrijskih oblasti obsojen na smrt in da je bila na njegovo glavo razpisana nagrada. V veliko veselje ji je bilo, ko se je o Božiču l. 1919. vrnil po devetih letih iz emigracije v domovino njen prvorojenec Niko. — Radi prestanega trpljenja med svetovno vojno so ji polagoma popuščale njene telesne in duševne moči. Na sv. Valentina dan l. 1921. je legla v bolniško postelj in 21. julija istega leta je dotrpela svoje življenje.

Katarina Zupanič je zadnje tedne svojega življenja mirno govorila o bližajoči se smrti, o svojem grobu in o razmerah v rodbini, ko ona ne bo več med živimi. Na tolažilne besede sina Nika, da bo še lahko ozdravela in da naj ne govori o smrti, ki je še daleč, je odgovorila: »Čutim bližajoči se konec ali ne bojim se smrti, ni me strah zemlje, ki me vzame vase, saj je to vsem sojeno. Mestna gospoda se je odtujila zemlji in zato ima strah pred njenim objemom, a mi kmetje pa ne, ker imamo neprenehoma opraviti z njo. Z oranjem in kopanjem jo negujemo kot dobro mater, da bi bila lepša in rodnejša. Zemlja je res naša mati in mi kmečki ljudje smo njeni zvesti otroci. Življenje je lepo in pisano, četudi je polno trpljenja, ali ni večno — umreti moramo, vse nič ne pomaga. Če pa pride za kmeta čas preselitve na oni svet in ga zemlja vabi v svoje naročje, ni ga tako močno strah kakor gospoda, ki se ji je odtujil.«

Ko je čutila, da se ji bliža konec, je tri dni pred smrtjo poklicala sosedo - šiviljo in ji rekla: »Mojega zdravja ne bo več, sešij mi naglo obleko, da ne bo prepozno.« Hotela je namreč po starem običaju biti v belokranjski obleki pokopana. Vse svoje premoženje je pred smrtjo razdelila, ostal ji je samo še en pe-

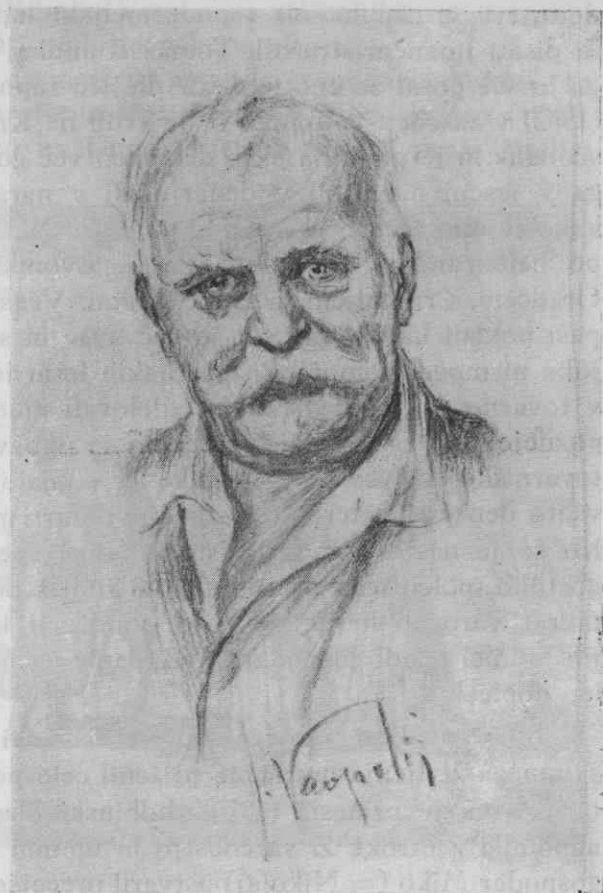

telin. Za tega je naročila, naj ga zakoljejo,* ko bo prišel najstarejši sin iz Beograda na pogreb, kajti v svoji materinski ljubezni se je še v zadnjih trenutkih svojega življenja bala, da sin mogoče ne bi bil v lastnem domu postrežen. Tisto poletje, ko je Katarina Zupanič zatisnila svoje trudne oči, je bila vsa Bela Krajina izredno bogato posejana s poljskimi cveticami najpestrejših barv. Z njimi so njeni znanci in prijatelji dobesedno zasuli njen mrtvaški oder.

Pokopal jo je podzemeljski župnik Gregor Cerar dne 25. junija ob sedmih zjutraj na pokopališču pri sv. Vidu v Gribljah, kamor so jo pogrebci nosili skozi slavoloke, postavljene na čast Sokolom. Ko je namreč ležala na mrtvaškem odru, so korakale mimo hiše žalosti trume Sokolov v starodavno Pobrežje pri Adlešičih, kjer je bil zlet novomeške sokolske župe. Po vrsti so pristopali Sokoli in jo kropili, a sokolska fanfara iz Karlovca ji je zaigrala tugovanko »Lipa ko povene«. Skladatelja Emil Adamič in Zorko Prelovec pa sta ji zvečer ob povratku iz Pobrežja zapela otožno žalostinko v slovo.

Katarina Zupanič je bila po zunanosti visoke vzravnane postave, bele polti, kostanjevih las, modrih oči in blagega pogleda. Njen obraz je bil podolgasto ovalen s fino rezanim profilom. Obličje je izražalo mehko dušo in blago srce, polno čuvstva in razumevanja ne samo za svoje, ampak tudi za bližnje. Nikdar ni nepovoljno govorila o drugih, za pravico in poštenje se je odločno in hrabro zavzemala, vendar so bili njeni izrazi odmerjeni in izbrani, kakor so bile tudi njene kretnje resne in dostojne. Najbolj nesrečna je bila, če ni mogla komu postreči kot je treba, da se zadosti dolžnosti starega belokranjskega gostoljubja v polni meri. Njej sami je bilo v škodo, da je bila preveč dobra za druge. Govorila je čisto belokranjščino, da je bilo veselje poslušati sintaktične posebnosti in dialektične spretnosti njenega govora. Bila je prava anima candida. Živela je kot svetnica - mučenica.

* To nas nekoliko spominja na prizor pri Sokratovem umiranju (399 pr. Kr.). Filozof Platon pravi namreč v svojem Razgovoru o nesmrtnosti duše (Phaidon), da je umirajoči Sokrat naročil svjemu učencu Kritonu: »Asklepiju smo dolžni petelina. Da mu ga ne pozabite žrtvovati!« Z daritvijo bogu zdravilstva je hotel grški modrijan povedati, da s smrtjo ozdravi ob boleznih življenja. Tu je bil motiv daritve religijska filozofija, tam vroča materinska ljubezen in jugoslovenska gostoljubnost.

Miko Zupanič (1841 — 1911)

Portretirana je bila dvakrat. Prvič jo je narisal l. 1904. akad. slikar Ivan Žabota, drugi portret v olju pa je izdelal kot portretno študijo na podlagi Žabotine risbe, raznih fotografij in lastnem spominu akad. slikar Ivan Vavpotič.*

Miko Zupanič, v Beli Krajini in po sosednjih hrvatskih krajih splošna znana osebnost, se je rodil na Krasincu h. št. 18, dne 28. decembra 1841 ter se je okrog l. 1873. preselil v Griblje, kjer si je kupil hišo št. 73 in posestvo. Ker v času njegovega

* Prim. študijo Stanko Vurnik, Belokranjica. Sep. odtis iz »Etnologa« VIII.—IX. Ljubljana 1936.

detinstva še ni bilo šole v podzemeljski župniji, ga je učil čitati in pisati finančni stražnik Tomaž Kuhinka, po rodu Čeh. Potem ga je oče poslal za eno leto v Adlešiče župniku Martinu Skubicu (1852) v zaseben pouk. Ko se je vrnil na Krasinc je postal vaški »čoban« in je gonil na pašo drobnico več gospodarjev, za kar so ga v jeseni nagradili v denarju ali v naravi. Pripovedoval je, kako je bilo tisti čas — okrog polovice XIX. stoletja »vukovito« po belokranjskih stelnikih (Pajki, Zvoniki) in gozdovih med Gradcem, Črnomljem in Cerkviščami. Včasih so mu volkovi na paši poklali kar po pet ali še več ovac in si revež od žalosti in joka ni mogel pomoči. Po pastirskih letih je šel v Gradac delat v tovarno, kjer so vlivali in izdelovali municijo za Avstrijo in pozneje tudi za Francijo. Obenem je dobavljal žito in meso za tovarniške delavce ter si je tako že v mladih letih zbral prilično vsoto denarja, katero je po očetovi smrti pomnožil z dedščino. Ko se je nastanil v Gribljah je odprl špecerijsko trgovino in gostilno, poleg tega pa se je bavil tudi s poljedelstvom. Ker so takrat varovali hrvatsko mejo graničarji in finančni stražniki, jih je imel mladi gospodar M. Zupanič na hrani, kar je donášalo lep dobiček.

Bil je dvakrat poročen. S prvo ženo, ki mu je po enem letu skupnega življenja umrla, je priženil celo posestvo, a druga, Katarina, mu je prinesla (1876) rodbinski blagoslov — hiša se je napolnila z otroki. Z varčnostjo in umnim gospodarstvom si je gospodar Miko (= Nikolaj) ustvaril precejšen kapital, ki je naraščal iz leta v leto. Ker takrat ni bilo v Beli Krajini posojilnic, so se ljudje v sili zatekali k Zupaniču po denar. Posebno, ko so začeli Belokranjci trumoma hoditi v Ameriko po zaslužek, je bila Zupaničeva hiša tako rekoč izpremenjena v banko, kjer so si ljudje izposojali in vračali denar. Kmetice, ki so od svojih mož ali sinov dobivale iz Amerike dolarje, so jih kar doma v Gribljah menjavale. Tako je premoženje zelo narastlo tako v gotovini, kakor v hipotečnih obveznicah. Miko Zupanič je bil v času od 1888 do 1900 najbogatejši človek v Beli Krajini. Imel je po vsej priliki v denarju okolu pol milijona goldinarjev, kar bi bilo danes preko 10 milijonov dinarjev. Za pribl. 320.000 goldinarjev bi bil lahko (okrog l. 1903.) kupil, ker so mu bile ponujene, graščine barona Apfaltrerna (Krupa, Pobrežje, Pusti gradec), dalje Gradac

in v bližnji Hrvatski Ribnik. Vendar za velike denarne transakcije ni imel smisla, zato tudi do nakupa ni prišlo.

Povoljne gmotne razmere so napotile gospodarja Mikota, da je dal svojega najstarejšega sina v šolo v Novo mesto (1887), potem pa na univerzo na Dunaj, kjer je dovršil svoje študije

J. Koch f.

22.

A. Frost f.

Belokranjci XVII. stoletja

(Po Valvazorju)

l. 1903. Ker isti do l. 1908. iz političnih razlogov ni mogel dobiti državne službe, ga je oče vzdrževal vse do emigracije v Srbijo in mu pošiljal pomoč še tja do svoje smrti leta 1911. Vsekakor se dr. Niko Zupanič ne bi bil mogel tako odločno zavzemati za jugoslovensko ideologijo in njeno uresničitev, če ne bi imel od doma materialne podpore in zaslonbe.

Domači vasi Griblje, kjer so bile pred desetletji hiše večinoma lesene in temne, je gospodar Miko pomogel do lepšega izgleda s tem, da je svojo hišo povišal »na pero« in da je na razkrižju štirih cest (za Adlešiče—Vinico, za Črnomelj, za Karlovec in za Metliko) sezidal novo enonadstropno belo hišo (1906).

Na stara leta ga je začel zapuščati spomin, kar je bilo na škodo njegovemu denarnemu gospodarstvu tako, da je premoženje začelo pojemati. Ob svoji smrti, dne 15. oktobra 1911 je v poslednji svoji volji preostanek svojega premoženja ostavil svoji soprogi in otrokom. Na Lukežovo, dne 18. oktobra ga je ob mnogobrojni udeležbi sprovodnikov pokopal župnik Josip Rome.**

Miko Zupanič je bil po svoji zunanosti in notranosti nasprotje svoje žene Katarine. Bil je možak širokih pleč, bolj nizke kot visoke postave, širokega čela in polnega obraza ter svetlega, bistrega pogleda, poleg tega pa izvrsten jezdec, ki je vkrotil še tako hudega konja — prava podoba kozaka. Po temperamentu je bil sangvinik, hitro se je kretal in je tudi hitro mislil. Zanimale so ga posebno prirodne vede, zlasti ljudska anatomija in patološki pojavi na organizmih. Kadar je doma klal prašiče, je pri raztelesenju (razčinjanju) porabil vse hišne prostore in ves dan, ker je študiral skroj organizma in njegovih posameznih delov. Zlasti ga je zanimalo alkoholno vprašanje, kakor vpliv alkohola na človeški organizem itd. Če bi ga bila usoda zanesla v višje šole, bi bil gotovo postal znamenita osebnost v kakšni prirodni vedi.

I. Narodne pesmi.

1. Sveti meni jasna mesečina.

Sveti meni jasna mesečina,
da bo potom lahko potovati,
da bom videl koju ljubil budem.

Ljubil budem Milico divojko,
milo ljubo, lepo vijolico,
vijolico kako ti rožico.

Lepa roža, ljuba moja ima:
črno oko kakti golobica,
slatka vusta kakti cukorova,
droben hodek kakti grličica.

2. Po Kranjskem, Koroškem ...

Po Kranjskem, Koroškem
mi hajda zori,
jo ljubica ženje,
jo glava boli.
Tri dane je žela
tri snope ima,
poglejte ji roke,
kak žulje ima.

3. Lepo moje plavo oko tvoje.

Lepo moje plavo oko tvoje!
Naj je plavo i meni je drago,
tvoje oko, (v)sem junakom drago,

** »Jutro«, leto II., št. 600; »Iz Bele Krajine († Miko Zupanič). Ljubljana 1911.

popom ljubo, ljubo i dijakom.
Zmotilo bi sonce i oblake,
kam ne bi na zemlji junake!

4. Milka moja duša.

Milka moja duša
snoč se mi sanjalo,
da je tvoje ličce
kraj moj'ga spavalo.

Kada se probudim,
žalosten se stanem,
ki tvojega ličca
kraj mojega ne najdem.

5. Hribčki vsi so mi zeleni.

Hribčki (v)si so mi zeleni,
rožce vse več razcvetene.
Kada se zbudim,
ledik stan častim.
Res je, fanti ljubeznivi,
da ste jako zapeljivi,
ki tak dugo obetate,
da deklice zapeljete;
potem pa se, potem pa se,
nikdar več videt ne date.

6. Kopajte mi grobek.

Kopajte mi grobek,
u moj vinograd!
Nožice okrente
pod vinsko trtico,
glavico okrente
pod vinsko pipico!
Pipico okrente,
naj vince van curi,
naj se telo kripi,
ki se duša ni!

7. Majolčica ...

Majol, majol, majolčica,
izvan si lepa pisana
iznoter vinca štrihana!
Ti si zato meni kriva
da mi streha krova nima!

Majol, majol, majolčica,
izvan si lepa pisana,
iznoter vinca štrihana!
Ti si zato meni kriva,
da mi žena čižam nima.
Majol, majol, majolčica,
i. t. d.

8. Ova mala čašica.

Ova mala čašica,
Sem in tam potuje,
našmu ljub'mu Juretu
praf lepo nazdravljuje:
saj ti, Jure, dobro znaš
kaj ti je storiti:
vince van ispiti,
Ak ispiješ ovo čašo,
glažek obrniti.
vreden ti si ljubo našo,
ki te voli rožica,
Mare, galtrožica.

— — — — —
Živijo, živijo, živijo!

9. Ljub'ca, ljub'ca, kaj ti delaš?

»Ljub'ca, ljub'ca, kaj ti delaš
na zelenem travniku?«
»Kaj ja delam — rožce plevem
da ti pušlec naredim
z rožmarina, majarona,
z nagelna rdečega.

S svilo ga bom ovijala,
s svilo ga bom zvezala,
na klobuk ti ga bom pripela,
z zlato to medenčico.

Ti boš hodil tam po Nemškem,
in po Gornjem Štajerskem;
tam te bodo 'spraševali,
kdo ti je ta pušlec dal?
Al 'maš ženo zaročeno,
al maš ljub'co ljubljeno?«

— — — — —
»Nimam žene zaročene,
imam ljubco ljubljeno.«

10. Hoje, hoje, zelen bore!

Hoje, hoje, zelen bore,
širi grane ti na dvojel!
Tu se šččem mimo bora,
ja i moja draga.

Kaj si, cura, mislila,
kad si fanta videla?
Mislila sem, da je šala,
ljubit səm se dala.

11. Kiša pada, trava raste.

Kiša pada, trava raste,
gora zeleni;
Moj se dragi na vojnico spravlja
ja səm žalosna.

12. Na tepeške (Tepežni dan).

Reš'te se, reš'te!
Zdravi i veseli,
tusti i debeli,
kako na Božič,
tako po Božiču!
Da bi tako dolgo živeli
da si bi nebesa zaslužili!

13. Juričku se sənjalalo...

Juričku se sənjalalo,
da so bili
štiri miši
v novi hiši,
slamo sekli,
ljubit səm se dala.

14. Poslovljenje.

Vi fanti i dekleta,
vi ste nam za kratek čas,
pa nikar mi ne zamerte
ki jest moram it od vas.

Vi slovenske deklice,
vi se boste jokale
za nas mlade fante vse.

Oj ta soldačka sablja,
ta bo moja ljubica,
ta me bo ljubila,
kedar jast umiral bom.

Vi slovenske deklice,
vi se boste jokale
za nas mlade fante vse.

Oj ta soldačka puška,
ta bo moja svetla luč,
ta mi bo svetila
kadar jast umiral bom.

15. Igraj kolo.

Igraj kolo, igraj kolo
u dvadeset i dva;
igraj kolo, igraj kolo
u dvadeset i dva!

Vu tem kolu, vu tem kolu
mlado momče igra;
Vu tem kolu, vu tem kolu
mlado momče igra.

Aj to momče, aj to momče
črne oči ima,
da me (h)oče, da me (h)oče
pogledati njima!

Aj to momče, aj to momče
medna usta ima,
da me (h)oče, da me (h)oče
poljubiti njima.

Ljubi junak, ljubi junak
koju ti je drago;
ljubi junak, ljubi junak
koju ti je drago!

(V sredini kola stoječi plesalec si izbere
dekle in skupaj zapešeta v sredini pol-
ko, medtem ko kor poje:)

Sad se vidi, sad se zna
kogi koga rad ima;
sad se vidi, sad se zna,
kogi koga rad ima.

16. Ko jačmen rumeni.

Ko jačmen rumeni,
se vidi tam z vasi,
ko jačmen rumeni,
se vidi tam z vasi.

Pa to me veseli,
ki hladni pir
moje srce hladi.

Ko galtrože cvetó,
diši po vsem svetó,
pa to me veseli,
da njihov duh
po vsem svet diši.

Ko grozdje rumeni,
se vidi tam z vasi
pa to me veseli,
ki hladni mošt
moje srce hladi.

Tam v hladni senčici,
pri polni flašici,
pri nji pa jast sedim
in z glažkom govorim.

Prišel bo sodnji dan,
bo sojen [v]sak kristjan,
pa to me žalosti,
ko hladni grob
moje srce hladi.

17. Mike iz Metlike.

Šike, Mike,
iz Metlike,
torbo nosi
kruha prosi,
kaj izprosi
babi znosi,
kaj baba
ne stere
Mike požere.

18. Petelin je zapel.

Petelin je zapel,
danica je prišla,
je ljubček slovo vzel
se jokati je začel.

Ne jokaj ljubica,
ne žali mi srca,
čez sedem kratkih let
se bomo vidli spet.

Sedem let je preč,
kar ljubega ni več,
pred mojo kamro se
že travca zeleni.

19. Sedem sel je gledalo...

Sedem sel je gledalo
kak je junak gubil glavo
za devojko mlado.

20. Kam če sokol sestí.

Mili Bože, kam če sokol sestí,
če-li v goro ali v ravno polje?
Ako sede v ono ravno polje
vse če polje žitom obroditi.
Ako sede v ono goro črno,
vsa če gora vincem obroditi.

Pevaj mi pevaj sokole,
tebi je vreme spevati,
meni mladi plakati:
starec mi seda na krila.

Volim se mlada ubiti,
nego starca ljubiti.

21. Ni na svetu lepšega.

Ni na svetu lepšega
niti veselejšega
nego s prijatelji
koji so veseli
skup živeti.

22. (V)zemte čača čašico.

(V)zemte čača čašico
i napijete zdravico:
Bog zna i k letu,
bomo-li na svetu
skup živeli.

23. Vince teče...

Vince teče, luč gori
zavolj tebe ženjoh ti.
Kolkor kapljic,
tolko let
Bog nam daj
na svet' živeti!

Vince teče, luč gori
zavolj tebe mlada ti:
da bi živeli prav lepó,
da bi služili večnemu Bogú.

24. Zora puca...

Zora puca, dan se beli,
moje srce se veseli.

25. Devojjica vodo gazi.

Devojjica vodo gazi
noga se ji beli
mimo jaše mlad junak
pa se ji nasmeje:
gazi, gazi devojjica,
da bi moja bila!

Ki bi znala i vedila
da bi tvoja bila,
v mleku bi se umivala,
da bi bela bila;
sir, pogačo bi ja jela
da bi glatka bila;
s čikom bi se preščknila
da bi tanja bila.

26. Hoja, hoja, Milka moja.

Hoja, hoja! Milka moja,
gde je roža rumena,
— — — — —

Nije meni, kaj ja moram
iz varoša odlazit,
več je meni, kaj ja moram
svojo drago ostavit.

Kupil si bom tri pištrole
streljal budem kraj varoša,
vsim ljudima na veselje
svoji dragi na žalost.

27. Kadar jaz pa umrjem.

Kadar jaz pa umrjem,
dente mene v črni grob,
Meni ferkelj pa na grob:
to je bil vinski brat
pil ga je rad.

28. Lepe moje senokoše.

Lepe moje senokoše,
kadi mi rastejo bele rože,
bele rože, vijolice,
ki jih berejo devojjice,
vsaka svojem milodragu,
a ja tožna nimam komu.

Nabrala sem cvet rožic,
nesla sem jih v ravno polje,
v ravno polje, v Koprivnice;
tam moj dragi perom piše
i za mano premišljuje.

29. Dokler sem ja mlada bila.

Dokler sem ja mlada bila,
lepe gvante sem nosila,
zda tam v škrinjici leži,
ne maram ak mi ves strohni.

— — — — —
Jenga starca sem dobila.
— — — — —

Dokler sem ja mlada bila,
prav po koncu sem hodila
zda se vlečem kot meglá,
kot da nisem mlada bla.

Rastejo rožice rumene
jako dalek proč od mene
Rožice rdeče od mene preč,
mojega veselja ne bo več.

30. Fanti se zbirajo.

Fanti se zbirajo,
dalek maširajo,
dalek, dalek v tujo stran,
kjer nobenga ne poznam.

Barka začne plavati,
Ljuba začne plakati.
Odrin' odrin' od kraja preč,
saj se ne bomo vidli več!

Sklenila je bele roké,
točila je grenke solzé.

31. Na svetu lepši roži ni.

Na svetu lepši roži ni
kot je ta vinska trtica;
po zimi spi, v spomlad' cvetè,
v jeseni vince nam dajè.

Te druge rožce tud' cveto,
pa tega le ne storijo,
kaj je storila sama ta,
ki danes nas napojila.

32. Lovska.

Ja sem naš'ga jagra sin
in sem jagal po dolin,
juhé, juhé.

Vuk i medved skup stoji
lesica pa ven beži,
juhé, juhé.

Zda pa grem na poljé rad,
vidim svoje dekle stat,
juhé, juhé.

33. Bog oča je stvaril zemljico.

Bog oča je stvaril zemljico,
zemlja rodila grozdjice,
grozdje nam daje moštek,
moštek nam daje vinček.

Vince je strilo bratca dva,
pijmo ga bratci obadva!

34. Mi smo bratci dva.

Mi smo bratci dva,
pijmo veselico!
Glažek vinca imamo,
(v)sak ga pol popijmo!
Pili, pili, pili
dobre volje bili,
dokle bomo mogli
stajati na noga(h)!
Koji neče piti,
z bučo ga vudriti!

35. Ančice mila, Ančice draga.

Ančice mila, Ančice draga,
sladek raj ti moj!
Kaj mi kratiš mili,
dragi pogled tvoj?
Ja ču iti ka 'nom,
təmnmem morju tam,
ja ču teba, duša,
iskat noč i dan.

36. Kaj se si ti dušica.

Kaj se si ti dušica
na me razsrdila,
da več nisi leto dan
z mano govorila,

Ak se meni pripeti
v tujo zemljo projti,
tamo meni vmreti —
potrudi se dušica
na moj grobek dojti,
ovak govoriti:
tute počivajte,
moga dragog kosti,
kojim nisam dala
u svoji mladosti
ljubavi zadosti!

Ti zelena travica,
ne budi mu žuhka,
kak mu nisam bila ja,
dok sam ga ljubila.

Oj kopina, kopina,
lepo ga zagri
kot sam ga grčila
dok sam ga ljubila.

37. Junak sadi vito jalvo.

Daj nam Bože dobro leto!
Junak sadi vito jalvo,
vito jalvo i zeleno.
Tri je leta ne obajde
a četrto se je šetal gledat.
Kada junak bliže dojde,
jalva ne da vu se gledat
od lepoti vitki jalvi.
Na jalvi sedi sivi sokol,
na jalvi sedi, v polje gledi,
kadi lovci lovko love.

Ona njih prelepo prosi:
ne lofte me, lovci moji,
ja vam nisem košutica,
nek ja jesem devojčica.
Mene mama mlado klela,
mlado klela i uklela,
da je (h)čerka odivljala,
odivljala, v goro prošla,
s košutami vodo pila
i z jeleni travo pasla.
Daj nam, Bože, dobro leto!

38. Vdrknil se je kraljeviče.

Vdrknil se je kraljeviče
čez tri gore nešetane,
čez tri polja zelena,
čez tri devojke nevenčane.

Fteče konjče kraljeviču.

Vdrknila se najstareja,
ona konjca lepo moti,
kaj ga ona dalje moti,
(v)se konjiček dalje ide.

Vdrknila se je ta srednja,
ona konjca lepo moti,
kaj ga ona duglje motri,
(v)se konjiček dalje ide.

Vdrknila se ta najmlaja,
ona konjca lepo moti,
s prstenki mu škrebeče;
kaj mu ona bolj škrebeče,
(v)se konjiček bliže ide —
popala ga za grivico,
peljala ga kraljeviču.

Pak govori kraljeviče:
do zda si bila devojčica,
od sad budeš moja ljuba.

39. Potekla je hladna voda.

Potekla je hladna voda,
donesla je zelen venec
jako zelen i vzelenjen.
Gledale ga tri devojke,
gledale ga, čudile ga:
»kaj si venec tako zelen.«

»Ne čudi se, da sam zelen,
nek se čudi, da nis bolje!
Tri me vile ovijale:
prva me je ovijala
z lepo rožo šipkovicu,
druga me je ovijala
z lepo rožo galtržo,
treta me je ovijala
z lepo svilo bombakovo.

40. Izrasel je zelen trsek.

Izrasel je zelen trsek
za oltarom Majki Boži,
na njem jesu tri grozdički.
Čuvala jih lepa Kate.
Mimo ide novomašnik:
»ovo si mi lepa Kate,
podaj meni jen grozdiček.«
»Neču, neču novomašnik,
zakaj mene grozdja mirak gledi:
(v)saki duši jagodico,
Bogu ocu čehuljico.«

41. Izrasla je runka hruška.

Izrasla je runka hruška,
na nji jesu tri hruščice.
Hiti Peter palico —
izbalal je tri hruščice.
Prva pala v vinske gore,
da bi gora obrodila:
da bi trta po vedarce
grebenica tri, četiri!

Druga pala v ravno polje,
da bi polje obrodilo:
da bi žito obrodilo,
(v)saki snopek po kopljenik,
rastavica tri, četiri!

Treta pala v naše selo,
da bi selo bilo veselo!
V našem selu devojčica,
ona ima troje prosce:
jedne ima od gospodi,
druge ima od meseca,
tretje ima od sunašca.

42. Pesem petelina in kokoši.

Petelin poje:
»Al' te kaj srček boli - i-i?«
Kokoš odpoje:
»Pa kakó, pa kakó - ô-ô!«

43. Pesem basa in gosli.

Bas poje:
dunda bila, dunda boš,
Bog se smiluj, čija boš!
Vijolina (gosle) pojo:
cigo migo, cigo migo,
maček je na brigu,
cigo migo, cigo migo,
mačku figo, cigo migo.

44. Konjenik.

Pec'ga, der'ga, pec'ga, der'ga!
Kaj na konju, to pod konjom!

45. Glavica me boli.

Mi Bože, dragi!
Glavica me boli,
ki moj dragi,
jako dalek služi
vu Čakovskem gradu.
Pri mladome kralju
konja vrana jaše
svitlo sabljo paše.
Jela njega klela.

»Ne kuni me ljuba Jela!«
»Kak te neču kleti,
ki me nečeš (v)zeti.«
»Volil bi te (v)zeti,
ali mi ne daju
vugrska gospoda.
Ti mi nisi, Jela,
roda gospockega,
nego ti si, Jela,
roda poštenoga;
poštena ti majka,
koja te rodila,
koja te kojila;
pošten junak bude
ki te ljubil bude.«

46. Po vrt špancira pobič mlad.

Po vrt špancira
jeden lepi pobič mlad;
na rami nosi
jeden lepi svitel gvir.
Nad njim se suče,
jeden lepi pisan tič:
»ljubi pobič, vstreli me nikar!
Povem ti nekaj lepega,
da se dobro oženil boš.
Ne jemlji si ta stare babe,
ker ona zmirom godrnja;
ne jemlji tudi srednje vdove,
ker je zmirom žalostna,
nek si vzemi mlado dekle,
ki je zmirom veselo.«

47. Tičica golobček (svatovska).

Tičica golobček
ljubi mene v gobček!
Ti boš mene,
ja bom tebe
poljubila v gobček!

Ti si bela, ja sem len,
kdo bo naše žito plel?
Naj ga pleve kdo ga hoče,
da le nam dvem ne bo vroče!

Ti si moja golobica,
ja sem tvoj golobček!
Ti boš mene, ja bom tebe
poljubila v gobček!

Iše jedno malo
da se bo kaj znalo:
kušekaj ga, vinčekaj ga
primi ga za vrat!

Ti si moja,
ja sam tvoj.
Vsem nam
Bog pomagaj!

**48. Hčerko vam peljamo
(svatovska).**

Lahko noč, lahko noč,
dragi prijatelji!
Z vami Bog, z vami Bog,
z nami pa Marija!

Mamica, mamica,
(h)čerko vam peljamo,
nikdar več, nikdar več,
nazaj je vam ne damo.

Rasti, rasti rožica,
rožica rumena,
bodi, bodi ljubica,
ljubica ljubljena.

Rasti, rasti rožica,
rožica ti plava,
bodi, bodi ljubica,
ljubica ti prava!

Rasti, rasti rožica,
rožica rdeča,
bodi, bodi ljubica,
ljubica goreča,
oj, ljubica, rožica!

49. Zdravica.

Da bi iše dolgo živeli,
da bi vsi posivali
v manjem grehu,
večem obilenju!

50. Greh.

Greh
naj gre v meh!
Meh pukne,
greh
van smukne.

51. Jakovi.

Jakovi* so takovi:
na vse strani lakomi,
rit jim je rožena
ni jim dobro složena.

52. Metliški gradi.

V Métliki so lepi gradi,
vu tih gradih sami gladi:
jedu suhe slive i tropine,
da od glada ne pogine.

53. Uspavanka.

Dete hodi spat,
Bog je zlat,
da ti telo počini
dušica ne zgini!

53. Plesna.

Tri korake sem,
tri korake tam,
obrne se moja draga,
ja te rad imam.

* »Jakovi« pridevek rodbine Jakovčič v Gornjih Gribljah.

54. Štiri godci godejo.

Štirje godci godejo,
štiri rompotajo,
mlado Micko peljejo
doli na Hrvatsko.
Tancala sem tancala
po hrvatski strani
z jednim dečkom mladim,
brkatim Hrvatom.

55. Svetlo nebo.

Svetlo nebo odprto stoji,
gor se Marija veseli
z eno rdečo galtrožo,
ki je pred suncom trgana.

Trgali so jo angeli
Mariji so jo šenkali.

— — — — —
Marija plete krancel lep,
dekličom mladim ga daruje:
katera ta krancel obdrži,
ta se v nebesih veseli,
katera pa krancel dol spusti,
ta v dnu pekla leži.

**56. Petelinček lepo poje
(svatovska).**

Petelinček lepo poje,
saj bo skoraj beli dan!
Stani gori nevesti mlada
saj že sveti beli dan!
Druge dekličke so po koncu
ti pa tako dolgo spiš!
Stani gori nevesta mlada,
saj ti sveti beli dan!

(Komaj se ženin in nevesta po prebiti
noči odpravita spat, pa pridejo godci
pred njihovo spalnico pa godejo in po-

jejo to pesem. Med tem razplete kako
dekle nevesti čizmice in po tem šele
lahko ležita nemotena.)

57. Tam u Bosni zlati.

Tam u Bosni zlati,
tam so vsi kosmati,
tam se nič ne brijejo
sam' rakijo pijejo.

58. Božičnica žumberskega Vlaha.

Pomozi vam bog i čestit božič
i Novo mlado ljetu rodovito!
Rodilo vam žitno polje
i vinska gora:
i svaka dobra sreča!
Svega dosta imali,
najviše božjeg mira i blagoslova,
daj vam ga dragi bog!

59. Božičnica marindolskega Vlaha.

Dobar dan, gospodar!
Danas vam je božji dan,
pred kuču vam zelen bor
i uz bor konjić tvoj,
na konjiću sinak tvoj,
na sinku je kapica,
na kapici grančica,
na grančici tičica.
Tičica vam popevala,
dobro jutro nazivala!
Rodila vam vinska gora,
žitno polje ponajbolje!
Ej, stari čača,
izneste mi komad kruha,
stara mama komad mesa,
mlada snaša poveseance
djevojčica dvanajst jabučica!

II. Pregovori in izreki.

1. Kaj oči ne vidijo, to srce ne boli.
2. [V]se dobre mačeha lahko odpelješ na valu v Ljubljano.
3. Ki se ftaplja se za britve lovi.

4. Ki bi bil Bog bolji po bratu, bi ga imel.
5. Daj času časa!
6. Kæda puše viničanka (jug), onda bo godina (dež).
7. Reži čas! (Hodi življenju brez strahu nasproti).
8. Kæda se veže, se i mamu dobro zveže.
9. Ja bi tudi [ho]tel bit za župana samo ne znam kaj bodo rekli ljudi (volilci).
10. Ako moţ zapravi (imanje) je grdo čut, ako žena iše grje.
11. Takof je tat, da bi fkral nos izmed oči.
12. Voda nima duši.
13. Ognja je sam duh.
14. [V]saka stvar je jenpot prvič.
15. Mladim se smrt pripeti, stari pa morajo vmret.
16. Kmet je kmet ali ga kuhaj ali peci.
17. [K]do se ne spovrne, ni boţji.
18. [Ho]če imet i krajcar i pipæc.
19. Imaš me rad kot pæs orguljice.
20. Dota gre po potu vrag ostane f kotu.
21. Zaman neče ni pop boga molit.
22. Kaj dojde sodcu pot pero i curi (dekletu) pot pas, ostane. (Če sodnik podpiše sodbo ali če dekle zanosi, ni nič za predru-gačiti).
23. Kega kača vgrizne se i martinčæka boji.
24. Mu gre stvar na roko kot ciganu žito.
25. [V]saki ga pogazi kot pæsa f cerkvi.
26. Je nesrečen da bi se i f cerkvi nabol.
27. Ga ljubim kot trn f peti.
28. Trn izza mlada kaže kako bo špičast.
29. Teško je vučit starega vola vozit.
30. Pres starega vola ni brazdi.
31. Kaj je preveč, ni ni s kruhom dobro.
32. Kæda se jena ofca striže si je i druga žihv v nadi.
33. Prekæsno je po vojski streljat.
34. Se vbrdi (vpre) kot štatlif konj.
35. Več je do kraja sit samo oči mu iše niso. (Lakotnjak.)
36. Je kot gmajnska črešnjja. (Ker lahko vsakdo po nji po-seže.)
37. Gdo se ftaplja se za koso lovi.
38. Se drţi kot zlo vreme.
- 39.

40. Koga sršeni oblezejo ga i piknejo.
41. Je dobra, da bi jo na rano privezal.
42. Se je dinarof nabral kot slepæc mraza.
43. Ga stiska kot slepæc buhu.
44. Lahko mu pæs na repu pridnost nese.
45. Ako se tat otpravi, gvišno tudi opravi.
46. Meçi pajsjo nogo na stol, ki (ko) pa zmirom doli biži.
47. O svetem Lovrenci [v]se so vode zdenci.
48. Magari je iz bukovega lesa, samo da je moškega telesa.
49. Ako praf je kot vrban (lesen in neroden) samo da bo skrban.
50. Kaj (kar) nji diši, ni meni ne smrdi.
51. Kakof je panj takove gredo žbele vanj.
52. Je res kot amæn v očenašu.
53. Fina (lena) predica bo naprela kokotu (petelinu) hlače.
54. Je zbita kot turska fana. (Potepenka.)
55. Ja z okom ona skokom. (Skoči na mig očesa.)
56. Ki tadla (graja) ta kupi.
57. Pogodba cigajnska, plača moška.
58. [K]do moli boga se ne boji nikoga.
59. Bo pomoglo kot i Blažof žegn.
60. Slabo seme nigdar ne zataji.
61. Kruh je najbolji pajdaš.
62. Kæda je moj sod mokr, sem [v]sakemu botr; kæda je pa sod suh je [v]sak botr gluh.
63. Delaj kot da boš vavik žif, moli kot da boš jutro vmrl!
64. Spanje zaleže več nek žganje.
65. Bolje je sebi pepel zgrinjat nek drugim zlato.
66. Se svetla ali je iše jako rijaf. (Slab zagovor.)
67. Narasla mu je krma — žabi do vuh.
68. Ima dosti kaj i žaba dlak.
69. Snaha donese največo doto v šaka[h] (ako je delovna).
70. Kæda kreblja gori je i metla dobra.
71. Ako ni drenovega je i bæzgof dobær.
72. Ot lepega moža večpoti glava boli.
73. So parni kot cepič i palica.
74. So se sæstali kot kosa i brus.
75. Par para vavik najde.
76. Velika ljubezen gre na vusta van.

77. Veliko pajdaštvo iše večje sovražstvo.
78. Bolj se boj jednega zločestega nek deset dobrih.
79. Jákina se ne boji dvejset zvezanih.
80. Beg je sramen ali je koristen.
81. [K]do ne laže naj mu hiša zgori.
82. Sita vrana lačni ne veruje.
83. [K]do si iz drugih bedake dela, sam bedak ostane.
84. Kaj si iskal si i našel.
85. Na drugih vidi prah, na sebi ni celega brvna.
86. Naredil je iz komara — konja.
87. Drugim se je špotal a špot mu je v nadra pal.
88. Desetpoti premisli potle izreci.
89. Desetpoti premeri, onda odreži.
90. [K]do jezika špara, kruha strada.
91. Koliko je belih vran, toliko je dobrih mačeh.
92. Prebere se kot kuzlin (odpadek) od pasjega.
93. Je kot pajsja zdražba.
94. So složni kot kozji rogi f torbi.
95. Je pošten kot i vlaška torba.
96. Je pošten kot cigan f prazni hiši.
97. Se smeje kot cigan belemu hlebu.
98. Je lepa kot žabji pildak.
99. Je nedužna pod kolenom.
100. Dosti buki malo vuni.
101. Je prišel pre glas nek pæs h (v) vas.
102. Kaj kijkljo nosi se [v]se preprosi.
103. Od dela se samo val zdebeli.
104. Za po[h]falene jagode nosi majheno košaro.
105. [K]do ima jezik ima i roke.
106. Malo dinaruf — malo muziki.
107. Ima [v]sega samo [p]tičega mleka nima.
108. Za fingrot ljubezni — za koš besed.
109. Ji pristoji kot svinji sedlo.
110. Ji pristoji kot kravi bobæn.
111. On je za to kot i žaba za lešnike.
112. Boš našel za pajsjim zglavljem suhi govedini. (Pri bahaču in požeruhu nič ne dobiš.)
113. Gledajo se kot pæs i mačka.
114. Je šla k muškri svilo kupit.

115. Bi šla baba v Rim ki bi imela s čim.
116. Oteplje z jezikom kot krava z repom.
117. Na pripognjeno drvo [v]saka koza p. ša.
118. Se naroga sova senici kēda ji reče glavanka. (Ker ima sama debelo glavo.)
119. [V]saki prizanese, samo puška ne.
120. Če vse ftajiš, starost, refčino i bolezen ne boš ftajil.
121. Lep je domek i ako majhen kot kozji bobek.
122. I najbolja služba je vrazža sestra. (Težko onemu, ki mora služiti.)
123. Kaj ni pred godom ni ni po godu.
124. Ne špotaj se drugemu teletu ker Bog da lahko tvojemu detetu.
125. Kak se koscu streže tak mu kosa reže.
126. Bodi tiho kot da te ni!
127. Pozabljen kot da se ni narodil.
128. Fletan kot afinja.
129. Lep kot ajngel.
130. Lep kot dan.
131. Dobar kot dobar dan.
132. Srce ti zmrzlo!
133. Puška te vbila!
134. Strela te vbila!
135. Crknil ne da bi!
136. Ni vreden tulik kos drva kulik je sam.
137. Len je da se mu neče ni oči odpret.
138. Mesto da bi voli mukali — kola cvilijo. (Če molči oni, ki trpi, a vpije oni, kateremu ni nič hudega.)
139. Dar dara gleda.
140. Česa[r] ni, ni vojska ne [v]zame.
141. Ne glej na pesa nek na gospodara.
142. [V]sakega spoznaš po njegovih komoratih.
143. Kakof je sam takovega se pajdaštva lovi.
144. Slabi bodo časi kēda bodo popi trgofci i sodci golobradci.
145. Ofefelil se je, ni berdām* ni rekel. (Zgrudil se je brez besede.)
146. Za njim ni sleda ni tora. (Brez sledu izginiti.)

* »berdām« je postalo najbrže od nemškega vojnega klica »Wer da?« in je po vojakih prinešeno v Belokrajno.

147. Mar bi Nemcu pravil! (Če kedo stvar težko in počasi razume.)
148. Izdahnəl je, ni ham ni rekəl.
149. Ima dinarof kaj i žaba dlak.
150. Zlega boga vživajo. (Trpijo. Hudo se jim godi.)
151. Bog zna, je-li to Bog dal, ali je to tako sojeno.
152. Dobro zrno kokoši doma pozobljejo, slabo zrno pa veter dalek odnese.
153. Debeljačo (koruzo) do Petrova mrzlica trese. (Potrebuje topline.)
154. Je jezen, da bi z njim kače troval.
155. Səda mu je kost na pravem mestu. (Zdaj je prišel pravi trenotek zanj. Srbski: pala mu sekira u med.)
156. Muči kot žaba pod lapuhom.
157. Izgrizljiv kot osebunjsko prase.
158. Kokoši se ogovarjajo med seboj in tožijo pri petelinu: »taka je, taka je, ta-a-aka - -«, petelin pa veli: »vse ste glih, vse ste glih.«
159. Neməc izumi, Kranjəc napravi, Hrvat plati.
160. Žepi na popovskih haljal nimajo dna.
161. Hajde, bajde, lutrjan!*

III. Vraže, šege in navade.

1. Ako znaš za kakove tice, ne povi tega pod streho — bi ti se skujale.
2. Sv. Vida rosa je dobra rənija za oči.
3. Ako prekoračiš dete, ne bo več raslo.
4. Kəda začnejo jesti nove pridelke, se reče:
  - »Križi boži novine,
  - Da nam ne bo skomine!
  - Ciganici mrzlice,
  - Nam debele g. zice!«

---

* Hajde je domače ime (prišverek) stare gribeljske rodbine Dragoš — kar pač pomeni, da se je dolgo držala protestantizma, kar je ostalo narodu v spominu do danes.

5. Hajda veli:

Deni mene v grebo, (grudo)
ja ću tebe k hlebu.

6. Ako se na oku jačmen napravi (v)zemi srp pa ženji nad okom i reci: jačmen ženjem snopa ni, jačmen ženjem snopa ni, jačmen ženjem snopa ni; po tem pljuni i jačmen je otravljen.

7. Ako je pomenek ot štakurof i žoharof i mišof, reci: gluha bodi stvar! Drugači pridejo te živalice iz tuje hiše pod tvojo streho.

8. Kāda imaš kvōčku nasajeno, ne zvičaj trtic, drugači ti bodo pod streho v jajcih sami podvitki.

9. Ako imaš kvočku nasajeno, ne pij vodi iz čabrici, drugači bo kvočka jajca izpila.

10. Kāda čuješ prvič kukavico popevat, poljubi zemljo, potle te ne bodo boleli zobi.

11. Ako vidiš na spomlad prej martinčaka nek kačo, pomeni veselje; ako pa prej kačo, onda žalost.

12. Ako čuješ na tēšče prvič kukavico popevat, boš celo leto lačen.

13. Ako na potu po oprafkih najprej sēstaneš moškega, boš dobro opravəl, ako žensko, pa slabo.

14. Ako zagledaš rajfnikara (dimnikarja), se hitro popadi za knjof, da boš imel srečen dan.

15. Ako se sraka dere polək hiši, boš dobil pismo.

16. Ako se vrana pri hiši dere, oznanja nesrečo.

17. Kāda goniš voli f sēnjem (sejm) pa se ogledajo nazaj, boš jih gotovo prodal.

18. Kāda se krava oteli i gre prvič na vodo, jo pokadijo z žrjafko potrošeno z drobtinicami vuzanskega (velikonočnega) kruha.

19. Melčək za mleko mest naj ima palico (držalo) iz kopinovega trna, onda ne bo mogla nijedna coprnica kravi mleka otet.

20. Coprnica hodi s košaro dojit tujo kravo, da s tem pridobi mleko svoji kravi.

21. Kāda je pir f hiši, naj gospodar ali gospodinja zakopa pod pod zaklenjeno ključanico, i svati ga ne bodo preveč otrošili.

22. Pri odhodu na poroko vleče mlada (= nevesta) namizni rob za sabo, da bi se i njene sestre hitro povdale (omōžile).

23. Ako se na piru kaj posodja razbije, bo sreča.

24. Ako kruh za pir dobro rata, kaže sreča.
25. Ako pri pohodu na poroko jako sneži, bo mlada rada strgala (= čistila) lonce.
26. Ako se mačka od juga vmiva, kaže južno vreme, ako od severa, mrzlo.
27. Ako lastavice nisko letajo, kaže godina (= dež).
28. Kāda kokoši po strehah letajo, bo kmalu sneg.
29. Večerna mavrica — jutranja godina; jutranja mavrica — večerna godina.
30. Dosti grmljavini — malo godini (= deža).
31. Kāda sova čovika, se negdo narodi, kāda joče, je smrt blizu, kāda vriska — bo pir (svatba).
32. Pri hiši, kadi začne kokoš kokorikat, bo smrt.
33. Ako na njivi izraste bela debeljača (koruza), kaže smrt; ako pisana pa pir (= svatba).
34. Ako mrlc gleda, bo nekdo od žlahti kmalu vmrl.
35. Ako mrtvaški sprovod najpre sestane žensko, bo prvo ženska vmrla, ako pa sestane moškega, bo moški prvi vmrl.
36. Popadi mrliča za palac na nogi, pa te ga ne bo strah.
37. Ako je za mrtvim lepo vreme, bi bil iše rad živel, ako pada godina, je žedān vmrl; ako je pa oblačno, je rad vmrl.
38. Kāda nastane huda nevihta, velijo, da si je negdo (v)zel življenje.
39. Božično vreme od juga — fantovska obljava.
40. Pri ženitvi (= omožitvi) grde cure (= dekleta) ljudje rečejo: kodelje se vdavajo, povesma ostajajo.
41. Ako se cura (dekle) zvečer vmiva, dobi starega moža.
42. Na pustni dan se mora jako plesat, da bi bila repa debela.
43. (K)do na pust ne jê kiselega zelja, ga komari opikajo.
44. Na pepelnično jutro pred sunčnim vshodom denejo dekleta na lopar večje število vretenc koščene hrbtnine in vsaka si zapomni svoje vretence. Na to pozovejo pāsa in ono dekle, kate vretence pes najprej zagrizne, se bo prvo vdalo (omožilo).
45. Kāda gredo repo sejat, se mora nekdo debelo zlagat; da se je kak debel človek vbil, potem bo repa debela.
46. Ako se pāsa z metlo tuče — bo piščance žrl.
47. Na Veliko mašo (Veliki Šmaren) pred suncem donesi rožo dolinarko, zabodi jo v hišno streho in varen boš pred kugo.

48. Ako greš sejat na grede, se ne smeš preobleč, drugači se ti seme izprevrže v drugo seme.

49. Kæda cvete ræž, otrgaj klas, deni pecelj h (v) vusta i obračaj ga; kolikor cvetov ti ostane na klasu, za toliko let se pomladiš.

50. Kæda začne padat toča, poberi prvo zrno, ga deni h (v) vusta in pojej — pa bo toča nehala.

51. Kæda se pripravlja huda ura, daj nekoliko blagoslovljene butare od cvetne nedelje na ogenj — pa te očuva nesreče.

52. Na badnji večer se ne smeš vsest na mizo, drugači se te polotijo mozli (turi).

53. Na badnji večer o polnoči gre gospodinja s krebljo sokat žareči panj v peči; če iskre veselo in jako frkajo, bodo se i piščanci številno izlegli.

54. Kæda dojde cura (dekle) od polnočnice domu, naj pri-nese naročje drv; na to pa se naj gre hitro v špegel pogledat: ako notri vidi svate, se bo prihodnji predpust vdala, če pa viči mrtvaški oder, bo vmrla.

55. Dan pred Jandrevom (sv. Andrejem) se naj dekle posti, potem naj dene ponoči pod postelj kupico vode in izmoli tri očenaše na čast sv. Jandričku, pa ji bo po noči pokazal njenega bodočega moža.

56. Če si kam namenjen in bi rad imel lepo vreme, obečaj petlaru (beraču) jajce in vslišan boš.

57. Kæda na Veliko soboto popoldan dekleta tečejo z žegnom iz cerkvi se bo najhitrejša prva omožila.

58. Ako dojde na Novo leto v hišo najprej tuji moški, bo leto srečno, če pa ženska, bo slabo.

59. Mrtvemu detetu je treba dati podobic in rožic v trugo, da okraši z njimi nebeška vrata; drugači mu sv. Peter ne bi dal vale v raj, pa bi se sirotče potukalo okrog po trnju dokler bi rožic nabralo.

60. Nož se ne sme postaviti na hrbet, ker bi se nanj duše porezale.

61. Na Tri Kralje gre hišni gospodar na polje in ga blagoslovi.

62. Na badnji večer se dene krma pod mizo in se na Božič zjutraj položi blagu (goveji živini).

63. Ako na piru dosti glažote (steklenic) pobijejo več bo sreči v zakonu.

64. Ako kruh za pir rata, kaže sreča za mladi par.

65. Če se pod streho govori o golaznih (miši, podgane, žoharji i. t. d.) se mora pri izgovoru živalskega imena reči: gluha bodi stvar!

IV. Nenavadne besede in izrazi.

v kolo iti = iti na zabavo, iti v vas na ples

lasinka = bodeča nit pri pšeničnem klasu, fibrila

sončni prah = najmanjši del telesa (atom); so hudobni duhovi v podobi krvavega mačka, ki raznesejo grešnika na sončni prah
pun kot jajce = do kraja poln
moker kot žlop = povsem premočen

gorji nek suh kruh = zelo slab

magarac = navihanec

vragat = vražji, razposajen

kisel kot vrisk = zelo kisel

podmurljiv = potuhnjen

bragi(e)še = široke platnene hlače

buhajiv = poln bolh

štrmilati = pohajkovati

lančenka = veriga za zavoro

smrdóvran = smrdjivec

pekva, e = Bratpfanne

blazina = obtesan hrast za podlogo sten pri lesenih stavbah

na hero = poševno, postrani

zabuzniti se = potopiti se pod površino vode

stanje na péro = če je streha na pročelju skrajšana in so okna podstrešja vidna na podolžni strani stavbe

dolenka, e = spodnja kijklja

robača, e = srajca, košulja

rajtar, a = širok klobuk iz sredine XIX. stoletja

na harmak = po sili, nasilno

suh kot trn = zelo suh

poštrefan = nagajiv, navihan

široka biti s kom = noseča biti s kom

orkl = Urtheil, sodba

hrsag = ozemlje, dežela

grah, a = fižol

rogaš, a = mali beli fižol s črno liso

čičək, a = neka vrsta fižola

škrobotika, e = vrsta jabolk v katerih pri tresenju pečki šušljajo štulača, e = jabolko zoženo pri muhi

trdokožnica = vrsta kiselkastih jabolk, ki s časom porumenijo

klagovati = tarnati (menda od nem. klagen)

dobr kot materino mleko = zelo dober

pošten kot suza materina = do skrajnosti pošten

na dušek = takoj, v eni sapi (n. pr. na dušek je izpil polič vina)

škuda = dva goldinarja

kolnica = pokrit dodatek pri podu za vozove in slamo

Belokranjski pozdravi: Dobr dan!

Srečo Bog daj!; Bog!; Bog pomoz! (če se pije iz barilca);

Zdravo!; Na zdravljel!; Bog živi!

brbra = jezičen človek, žlobudra

črnjafka = modrica, podplutba

bradva = široka sekira na kratkem držaju (služi za drugo, finjše obtesavanje)

dr(v)nica = sekira z ozko ostro na dolgem toporišču (za prvo, surovo obtesavanje)

švapla, e = človek nerodnega in težkega hoda

švaplati = nerodno hoditi; nerodno preiskovati ali otipavati

- škalva, e = votlina v skali navadno
 napolnjena z vodo
 škrapel, a = kamen
 batuda, e = kamen
 buzati = lizati
 faček, a = nezakonski otrok
 mrvo, mrviček = malo, ein Bischen
 kosir = malo zakrivljeno rezilo za
 kolje belit
 zabrajšati = zamazati
 japa, e = stari oče, starček
 rošnja, e = malo česa, eine Weile
 potulen = potuhnjen
 prihuljen = sklonjen, ponižen, po-
 niglav, pukljast
 šmrakniti = s silo vreči na tla
 jafkati = tarnati, ihteti
 žrnarji = ljudje v bučnem razgo-
 voru ali prepiru
 sfabljati = pokvariti
 Niko, Nikica (v Žumberku in na
 Bojacih) = Nikolaj, Miklavžek
 belahron = popolnoma bel
 konjirati koga = jeziti koga, je-
 mand sekieren
 pokidrati kaj = ponesnažiti kaj
 campati = udarjati z nogami
 macola, e = veliko kladivo
 kupljenik = mernik
 hitati se = metati se, rokoborbo
 voditi
 balati = metati, lučati kamenje
 mikati = čistiti (česati) volno
 Miko, Mike, Mikič = Nikolaj (Mi-
 klavža Belokranjci ne poznajo)
 Jure,, Juraj, Jurič = Jurij
 Jandre = Andrej
 Jarne = Jernej
 Anuška, Nuška = Ana, Anica
 Talijan = Lah, Italijan
 habrika, e = fabrika
 luč. i = tenka treska za svetiti
 baklja, e = kos brezovega stebra
 za tesanje luči
 osekniti se = opasti, posušiti se
 prokšen, a, o = izbirčen v jedi
 lucki, a, o = tuj
 drokelj, a = tolmun
 nehvusiten = lakomen, nenasitljiv
 fuga = čop, šop (n. pr. škrjanec
 ima fugo)
 teleban (telembal) = debel človek,
 velik in debel človek, ki počasi
 misli
 kolisnik = dolg in neroden človek
 vojarin, a = deček (pastir), ki se
 na »Križe« (Vnebohod) prvi zbu-
 di in obleče, prvak, voditelj
 lončigloja, e = deček (pastir), ki
 na »Križe« zadnji vstane, če je
 več dečkov pri hiši
 čutan, a = zastaven človek
 juš = pravica
 izvišati se = izgubiti moč in okus;
 vino se izviša, če ni sod dobro
 zatrjen
 mrk, a = velik človek; po nemško
 Kerl. Rabi se navadno v zvezi s
 slabimi lastnostmi: ti grdi mrk
 ti! Si videl onega lenega mrka?
 Tako velik in zdrav mrk, pa neče
 delat!
 prasičati se = igrati se neko po-
 stirsko igro s palicami
 bohó = klic zapreženim volom, da
 se ustavijo
 čo hajt! = poziv volovski pripregi,
 da vozi na desno
 vr hajs = poziv volovski pripregi,
 da vozi na levo
 štú nazaj! = klic volovski pripregi
 za vmik nazaj
 štukniti = zaklicati volom »štu«
 bistahar! = klic konju, da vleče na
 levo
 hót! = klic konju, da vleče na
 desno
 éha! = klic za ustaviti konja
 čiba, čibica = klic kokošim, da pri-
 dejo domov jest
 pajce, pajcek = prase, prasiček
 zdenec, a = studenec
 pir, a = svatba

mazana, e = liter in pol držeči vrč
polič, a (požonc) = vrč, ki drži pol
mazane

trovilo = strup

natraviti koga = inficirati koga

debeljača, e = koruza

žbela, e = čebela

klasunc, a = storž

mravunc, a = mravlja

zabunc, a = bela sukna halja
brez rokavov

zajc, a = lesena priprava za se-
zuvanje čevljev

kobiljača = trinožen podstavek za
škač; prsno okostje pri perutni-
ni; kameniti pragi v rekah

škrljjava, e = klobuk

izbica, e = zunanji zid (nasip) pri
mlinu, ki omejuje žleb od zunaj
in na katerem leže zunanje osi
mlinskih koles

his, a = lesen hram ali doma ali v
vinogradu

nagrohan, a, o = nabran, plesiran

oterač, a = brisača, Handtuch

mezdra, e = prepona med prsno
in trebušno votlino

nebóre = veš! Tako je nebóre =
veš, tako je. Ti si nebóre zlo-
čestnik = ti si, veš, navihanec.

grabr, a = gaber, a

tátina, e = velik tat

reber, i = bok, pobočje

plahta, e = rjuha za pokriti po-
steljo

paňak, a = bet za tlačiti (meždžiti)
grozdje

hiljada, e = tisoč

jezero = tisoč ali pa brezštevilno
mnogo

tapun, a = zamašek na vrhu soda

belan, a = svetloplav človek

brunde kovati = kujati se

birič, a = pandur, policaj

napáriti nekomu = nagajati komu,
jeziti koga

medenka, e = knofljica

kolarin, a = ovratnik

kasun, a = stojalo za luč

fiškal, a = advokat

brgnjati = nerodno prevračati,

brezobzirno stikati za čem

frbežan = nevstrašen, drzen (mor-
da od nem. verwegen)

lasen, a, o = lahek, spreten (kakor
veverica)

frovati se = prerivati se

kaštiga = kazen (iz italij.)

mirak = mnogo

Krajnc se smeje = to se pravi:

Mirna gora in semiški Gorjanci
žarijo od zahajočega sonca; za
temi hribi namreč stanujejo
Krajnci, dočim Belokranjci zase
nimajo skupnega imena, se ne
prištevajo niti k Hrvatom niti
Slovincem. Če se Kranjc smeje,
bo lepo drugi dan.

Tiho bodi, črni Krajnc te bo! —

*Tako plašijo v Beli Krajini pored-
ne in jokave otroke, ker so bili v
starih časih Kranjci iz krajev se-
verno od Gorjancev črno oblečeni
in tuji po izgledu in govoru, pa so
se jih otroci bali.*

Résumé.

Fleurs des champs de Griblje en Carniole Blanche.

L'auteur publie chansons nationales, proverbes, superstitions et coutumes de la Carniole Blanche, recueillis, en 1894 environ, par Catherine Zupanič.

